

สรุปผลการให้ข้อมูลโครงการไฟฟ้าพลังน้ำปากแบง สปป. ลาว ตามระเบียบปฏิบัติของคณะกรรมการ
แม่น้ำโขงเรื่อง การแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้าและข้อตกลง ครั้งที่ ๑

เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ณ วัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

กรมทรัพยากรน้ำได้จัดการดำเนินการให้ข้อมูลครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วัดพระธาตุผาเงา อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมีผู้เข้าร่วมในเวทีการให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น ๒๐๑ คน โดยมีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย กรมทรัพยากรน้ำ กรมประมง กรมเจ้าท่า การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมทั้งภาคประชาชนในพื้นที่ ๘ จังหวัดริมแม่น้ำโขง (จังหวัดเชียงราย บึงกาฬ เลย หนองคาย มุกดาหาร นครพนม อุบลราชธานีและอำนาจเจริญ) ประกอบด้วย กลุ่มเครือข่ายแม่น้ำโขง คณะกรรมการลุ่มน้ำ กลุ่มผู้ใช้น้ำ ด้านต่างๆ รวมถึงหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและผู้สื่อข่าว ซึ่งมีวิถีชีวิตพึ่งพาแม่น้ำโขงได้รับผลกระทบจากการก่อสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขงตอนบนมาอย่างต่อเนื่อง ก่อนที่จะมีการก่อสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขงตอนล่าง ทำให้ประเด็นที่กล่าวถึงรวมผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างเขื่อนบนแม่น้ำโขงตอนบนและการระเบิดแก่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้าไปด้วย โดยมีประเด็นที่รวบรวมได้จากเวทีการให้ข้อมูล PNPCA ซึ่งมีทั้งประเด็นคำถาม ข้อกังวล และข้อเสนอแนะ ต่อผลกระทบข้ามพรมแดนที่จะเกิดขึ้นจากพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบง สปป.ลาว ๖ ประเด็น ดังนี้

๑. การประมง

- รูปแบบของบันไดปลา (ทางผ่านปลา) ต้องคำนึงความเหมาะสมกับขนาด สายพันธุ์ปลาในแม่น้ำโขง มีมาตรการในการป้องกัน การออกกระเปาะการห้ามจับปลาในบริเวณทางปลาผ่านหรือไม่/อย่างไร เสนอให้ฝ่ายไทยมีส่วนร่วมในการออกแบบปรับปรุงบันไดปลา
- ทางเดินเรือของโครงการ ปลาไม่สามารถข้ามผ่านได้
- ตามหนังสือกรมทรัพยากรน้ำ ด่วนเลขที่ ๐๖๓๐/๕๑๙๕ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๙ ถึง MRCS แจ้งการตอบรับการได้รับเอกสารโครงการอย่างเป็นทางการ และแสดงข้อห่วงกังวลเบื้องต้นของฝ่ายไทยต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงของ สปป.ลาว ใน ๕ ประเด็น โดยเฉพาะ ข้อ (๑) การประมงและการอพยพปลา โดยเฉพาะภัยคุกคามต่อปลาบึก ให้คำนึงถึงปลาชนิดอื่นที่อาศัยอยู่ในแม่น้ำโขง ด้วยไม่เฉพาะปลาบึก
- ศึกษาวิธีการปรับตัวกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อน ในอนาคตจะมีปลาเพียงพอต่อการบริโภคหรือไม่ การออกแบบบันไดปลาที่มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ประเทศไทยมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือไม่

๒. ปริมาณน้ำไหลเทอกลับ

- สปป.ลาว มีผลการศึกษาระดับน้ำที่จะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ท้ายน้ำจากการก่อสร้างเขื่อนอย่างไร เสนอให้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาในเรื่องดังกล่าวในส่วนของฝ่ายไทยควบคู่ด้วย
- ปริมาณน้ำเทอกลับจากการพัฒนาโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแบงในพื้นที่ฝั่งไทย ประเทศเจ้าของโครงการมีมาตรการในการชดเชยหรือไม่/อย่างไร และประเทศไทยจะมีแนวทางในการบรรเทาความเดือดร้อนหรือมาตรการเยียวยาต่อผู้ได้รับผลกระทบอย่างไร

- ฝ่ายไทยมีมาตรการในการเฝ้าระวัง ปริมาณและระดับน้ำในแม่น้ำโขง การแจ้งเตือน/ติดตามปริมาณน้ำและระดับน้ำในแม่น้ำโขงอย่างไร รวมถึงช่องทางการสื่อสารในการรับแจ้งเหตุ กรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน

- หากเขื่อนในประเทศจีน ซึ่งก่อสร้างในแม่น้ำโขงตอนบนปล่อยน้ำปริมาณมากในฤดูน้ำหลาก และมีปริมาณน้ำไหลน้ำเทือกกลับจากบริหารจัดการเขื่อนปากแวงจะส่งผลกระทบต่อพื้นที่ฝั่งไทยมากน้อยเพียงไร เขื่อนปากแวงจะสามารถรองรับน้ำได้หรือไม่

- ไม่มีข้อมูลชัดเจนว่า ปริมาณน้ำสาขาที่ไหลลงสู่แม่น้ำโขง มีปริมาณน้ำเท่าไร
- ต้องการให้มีการสำรวจระดับน้ำต่ำสุด-สูงสุดในแม่น้ำโขงตลอดแนวลำน้ำโขงร่วมกับ สปป.ลาว

๓. การสะสมของตะกอนและการพัดพาตะกอน

- การตื่นเงินของตะกอนด้านหน้าเขื่อนจะส่งผลกระทบต่อฝั่งไทยอย่างไร
- เขื่อนปากแวงไม่มีทางระบายน้ำล้น (Spillway) และระบบส่งน้ำ ส่งผลให้เกิดน้ำท่วม การสะสมของตะกอน ไม่มีแผนที่ขอบเขตพื้นที่น้ำท่วม ขาดข้อมูลสนับสนุนจากกรมทรัพยากรน้ำ

๔. การเปลี่ยนแปลงมิติด้านชีวภาพและระบบนิเวศในแม่น้ำโขง

- การบริหารจัดการเขื่อนส่งผลกระทบต่อ ความมั่นคงทางอาหาร (ระบบห่วงโซ่อาหารของปลามีการเปลี่ยนแปลงไปลดจำนวนลง) วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของประชาชนริมฝั่งโขง รวมทั้งการเดินเรือ การเปลี่ยนแปลงอำนาจอธิปไตย

- การพัฒนาโครงการในแม่น้ำโขงมีขอบเขตความเสมอภาคทางอธิปไตย อย่างไรใน ๔ ประเทศ

- ภายหลังการสร้างเขื่อนของจีน ปี ๒๕๓๙ เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศน์ เช่น สายพันธุ์ ปริมาณปลา พันธุ์พืช มีจำนวนลดลง ควรมีการศึกษาผลกระทบการสร้างเขื่อนจีน การระเบิดเกาะแก่งควบคู่กับการศึกษาผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากแวง รวมถึงมีมาตรการการเยียวยา

๕. มาตรการบรรเทาผลกระทบจากการสร้างเขื่อน

- หากผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่าส่งผลกระทบขึ้นจริง สปป. ลาว จะยุติโครงการหรือไม่ และมีมาตรการในการชดเชยและบรรเทาผลกระทบอย่างไรบ้าง

- การบริหารจัดการน้ำหลังจากสร้างเขื่อน มีแนวทางการเยียวยาอย่างไรต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น

- ต้องการให้ประชาชนที่อาศัยริมแม่น้ำโขงมีส่วนร่วมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อน

- ต้องการให้ผู้แทนจาก สปป.ลาว เข้ามามีบทบาทในการให้ข้อมูลต่อประชาชนริมน้ำโขงในส่วนของไทย ในกระบวนการ PNPCA

- ต้องการให้มีการจัดทำ บันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MoU) ระหว่างไทย สปป.ลาว โดยให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเขื่อนร่วมกับลาว

- ผลประโยชน์จากการสร้างเขื่อนที่ไทยได้รับ นอกจากพลังงานไฟฟ้า อยากร่วมมือ แนวทางการปรับตัวของประชาชนริมน้ำโขงซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ได้ใช้ไฟฟ้าจากก่อสร้างโครงการไฟฟ้าพลังน้ำเขื่อนปากแวง

๖. การระเบิดแก่ง

- ขอคัดค้านการระเบิดเกาะแก่งในแม่น้ำโขงเพื่อใช้เป็นช่องทางการเดินเรือของจีน
- การระเบิดแก่งเพื่อการเดินเรือของจีนมีผลกระทบต่อเรือขนาดเล็กได้ เกิดอุบัติเหตุ น้ำมันรั่วไหล ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ กรมเจ้าท่ามีมาตรการรองรับผลกระทบนี้อย่างไร ทหาวิธีการป้องกันผลกระทบจากการขนส่งเดินเรือของจีน
